

ТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ В ДІЯЛЬНОСТІ ТА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Досліджено вплив сучасних інформаційних технологій на розвиток технологій виробництва продукції і послуг. Доведено, що в сучасних умовах розвиток виробничих технологій повинен стати одним із головних пріоритетів управління розвитком підприємств.

Ключові слова: інформаційні технології, технології виробництва.

Исследовано влияние современных информационных технологий на развитие технологий производства продукции и услуг. Доказано, что в современных условиях развитие производственных технологий должно стать одним из главных приоритетов управления развитием предприятий.

Ключевые слова: информационные технологии, технологии производства.

The influence of modern information technology on products and services manufacturing technologies development was investigated. Proved that in modern conditions production technology development should be a major priority of enterprises development.

Keywords: information technology, manufacturing technology.

Об'єкт дослідження. Успіх діяльності сучасного підприємства знаходиться під впливом багатьох чинників, дія яких постійно досліджується, прогнозується і оцінюється як науковцями, так і практиками. Для менеджменту вітчизняних підприємств був тривалий період переорієнтації основної уваги на чинники зовнішнього середовища – на ринок, споживачів, постачальників, що спонукало, в першу чергу, бурхливий розвиток маркетингу. У внутрішньому середовищі підприємств західні компанії зосередилися на менеджменті якості, організаційній культурі, управлінні організаційною поведінкою. Поза увагою широкого загалу теоретиків і практиків вітчизняного менеджменту залишається один важливий чинник успіху західних підприємств – це удосконалення технологій виробництва продукції і послуг, їх вплив на стратегічний розвиток підприємств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Основна увага досліджень впливу технологій сконцентрована сьогодні на наукоємних галузях виробництва, таких як авіаційна, авіакосмічна, хімічна, електронна, фармацевтична, де саме технологія є рушійною силою, яка визначає стратегічне майбутнє підприємства [1 - 4]. Традиційно вважається, що в галузях, пов'язаних із складними сучасними технологіями, для яких запорукою успіху є досконалість продукції, а попит мало чутливий по відношенню до ціни, домінуюче місце займають науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки, спрямовані на технологію виробництва інноваційної продукції [1 - 4].

Постановка проблеми. Результати досліджень, представлених в даній роботі, показують, що в сучасних умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій, підприємства будь-якої галузі стають наукоємними, залежними, насамперед, від отримання і обробки значних обсягів інформації.

Актуальність роботи. Розвиток інформаційних технологій стає важливим чинником удосконалення і розвитку технологій виробництва, що є актуальним для збереження конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.

Основна мета досліджень, викладених в даній роботі – це дослідження впливу технологічного аспекту на діяльність і розвиток підприємств.

Наукова новизна. Автором досліджено вплив сучасних інформаційних технологій на розвиток технологій виробництва продукції і послуг. Доведено, що розвиток виробничих технологій повинен стати одним з головних пріоритетів управління розвитком підприємств.

Вклад основного матеріалу. В умовах стабільної технології виробництва продукції чи послуг, коли успіх діяльності визначається ціною продукції, виробництво є основною рушійною силою підприємства. В сучасних умовах така ситуація, як правило, триває недовго. Збільшення швидкості появи нових винаходів і виникнення цілком нових напрямів досліджень, які іноді стають самостійними галузями наукового знання, сприяють збільшенню швидкості морального зносу вже наявної техніки і технології виробництва продукції і послуг. В даний час, будь-яка стабільна галузь здатна миттєво перетворитися на мінливу за рахунок вторгнення суміжних технологій, особливо високотехнологічних, а це, в свою чергу, впливає на стратегічний розвиток підприємств.

Бізнес-середовище також змінюється. Тепер сучасні інформаційні технології тісно пов'язані з виробничою діяльністю. Електронний бізнес з модної ідеї перетворився на частину корпоративної реальності. Завдяки інформаційним технологіям компанії знаходять нові канали продажів, нові сегменти споживачів і навіть формують нові бізнес-моделі.

Інформаційні і комунікаційні технології дозволяють автоматизувати процеси відстежування і обліку показників, що відіграють винятково важливу роль для функціонування нових моделей управління підприємством, і забезпечують ефективність систем планування і розподілу виробничих потужностей. Мінливість чинників зовнішнього середовища, бурхливий розвиток інформаційних технологій, зокрема, вказують на те, що в стратегічній перспективі необхідно прогнозувати напрямки розвитку технологій виробництва, формуючи варіанти стратегічного розвитку підприємства будь-якої галузі.

Наведемо результати проведених досліджень впливу сучасних інформаційних технологій на виробничі та управлінські технології.

По мірі того, як інформаційні технології все глибше проникають в різні сфери бізнесу, вони змінюють різні вартісні показники, на яких базується конкуренція. Це спричиняє структурні зміни в різних галузях економіки, які і виражаються в такій тенденції, як ліквідація проміжних ланок. Останнє означає усунення тих стадій, які включають посередників між споживачами і виробниками.

Раніше сферу виробництва і сферу послуг можна було легко визначити і диференціювати. Проте, впровадження інформаційних технологій починає змінювати традиційні уявлення. Деякі види продукції і послуг розмежувати досить просто, значно складніше це здійснити, коли йдеться про обладнання, технічні присторої, які набувають конкретного значення лише в сукупності з певними видами послуг. Прикладами є системи кодування брокерських операцій, банківські апарати, а також системи енергоконтролю. Накопичення інформації шляхом впровадження електронних процесів може привести до появи побічних продуктів, або так званих «залишкових даних», які компанії також можуть використовувати для отримання прибутку. Наприклад, роздрібний магазин, в якому для запобігання крадіжкам встановлені цифрові відеокамери, міг би з їх допомогою, окрім іншого, аналізувати моделі здійснення покупок і потоки покупців, щоб ефективніше розташувати різні категорії продуктів і промостенди. При цьому, отриману інформацію можна також продавати постачальникам, щоб ті використовували результати реальних спостережень за поведінкою покупців для вдосконалення підходів до мерчандайзингу.

Ще один вид інформаційного бізнесу пов'язаний виключно з накопиченням і візуалізацією інформації, пошук якої здійснюється в мережі і розподіляється за різними темами. Такий підхід використовують багато інтернет-магазинів і компанії, що функціонують в рамках моделей «бізнес — споживач» та «бізнес — бізнес». Ті, хто сьогодні накопичують інформацію для себе, можуть завтра самі стати джерелом інформації для інших. Компанії, які розраховують використовувати недосконалість інформаційного ринку, повинні вміти оцінювати ефект від переходу на нові рівні прозорості інформації, які постійно відкриваються в сучасній економіці інформаційних технологій. Те, що економісти називають недосконалістю ринку, часто пояснюється інформаційною асиметрією, а також нездатністю керівників, що приймають рішення, зібрати актуальні дані про нові можливості на ринку, потенційні поглинання, цінові відмінності між постачальниками та інші аспекти господарської діяльності. Ці недоліки ринку часто дозволяють посередникам і компаніям, що володіють великими масивами актуальної і якісно організованої інформації, отримувати вищий прибуток шляхом створення і об'єднання компаній, бізнес яких заснований на використанні накопичених даних.

Багато ринків, починаючи з ринку продажу авіаквитків і закінчуючи ринком цінних паперів, стали прозорішими завдяки Інтернету. Але, залишається ще безліч інших ринків, які потребують аналогічних змін. Одним із них є ринок нерухомості. Ріелторські агентства надають продавцям і покупцям далеко не повну інформацію і завдяки цьому процвітають. Транзакційні витрати присутні на будь-якому підприємстві. Ці витрати завжди пов'язані з появою невизначеності і подальшим її зняттям. Вирішення нештатної ситуації вимагає її аналізу, а іноді і спеціальних досліджень, ухвалення рішень, переговорів, узгоджень, реалізації і контролю виконання прийнятих рішень. Це робота, на яку витрачається час керівників, адміністративного апарату, кваліфікованих фахівців, що залучаються, продавців і постачальників. Їх заробітна плата є частиною транзакційних витрат. Сюди ж відносяться витрати на маркетинг і просування товарів на ринку — знижки, пільги та інші форми підтримки лояльності клієнтів. В сучасному бізнесі важливо вести облік цих витрат, оскільки наслідки транзакційних витрат проявляються у залученні «зайвих» керівників, фахівців і секретарів, в уповільненні процесу ухвалення рішень, що породжує додаткові витрати в операційній діяльності. Найважливішою характеристикою серійного виробництва є його ритмічність, передбачуваність. Збільшення транзакційних витрат може бути пов'язане з порушеннями ритмічності виконання виробничих завдань в наслідок мінливості параметрів замовлень на продукцію підприємства. З іншого боку, зі зростанням конкуренції посилюються вимоги до термінів виконання замовлень будь-якою ціною. Зниження договірної дисципліни, за яку доводиться платити знижками для клієнта і підвищеними закупівельними цінами у постачальників, ще більше ослабить ринкову позицію підприємства. Порушення ритмічності та передбачуваності виробничого процесу призводить до роботи устаткування в нештатних режимах, що приводить до підвищення рівня браку і збільшує витрати на ремонт, оскільки швидко зростає частка дорогих термінових позапланових ремонтів устаткування. Ще одним джерелом витрат є збільшення рівня запасів товарів, матеріалів і незавершеного виробництва. Західні компанії проблему подібних транзакційних витрат вирішують постійно, удосконалюючи стандарти управління з використанням сучасних комп'ютерних інформаційних систем MRP, MRP II, ERP, CSRP [1, 4]. Інтернет і різні механізми підвищення продуктивності праці не тільки полегшують роботу офісних співробітників і надають їм нові можливості, але і допомагають керівникам компаній обробляти все більш істотні обсяги інформації, для того, щоб приймати далекоглядніші рішення і формувати ідеї, що забезпечують створення конкурентних переваг і розробку нових бізнес-моделей. Втілюючись в інтернет-аукціонах ідей, ринках передбачень і різних підходах до управління ефективністю, всюдисущі технології, засновані на загальних стандартах,

забезпечують розвиток методів збору і обробки даних, а також процес ухвалення рішень на основі аналізу постійно зростаючих масивів інформації. Розвиток технологій виробництва продукції чи послуг на базі наукоємних технологій, на думку автора, надає можливості скорочувати терміни появи на ринку нової продукції, прискорює вихід технологічних процесів в режим масового виробництва, робить продукти більш функціональними і завойовує більш стійку і вигідну позицію на ринку збуту. Досвід успішних західних корпорацій показує, що в сучасних умовах стало економічно вигідніше розвивати виробництво на базі нових наукових ідей, ніж на базі найсучаснішої техніки, але, все-таки, техніки сьогодення. В результаті такого підходу змінюється взаємодія науки з виробництвом: раніше техніка і виробництво розвивалися, в основному, шляхом накопичення емпіричного досвіду, тепер вони розвиваються на основі науки у вигляді наукоємних технологій. Спосіб виробництва кінцевого продукту тепер включає багаточисельні допоміжні виробництва, що використовують новітні технології.

Таким чином, на сучасному етапі свого розвитку інформаційні технології стали не тільки сервісними інфраструктурними технологіями, що забезпечують роботу основних бізнес-процесів, вони активно впливають на розвиток технологій виробництва та управління будь-якої сучасної компанії. Для бізнесу, основні процеси якого зав'язані на виробничі технології, питання розвитку технологій виробництва продукції чи послуг повинні відображати загальний напрям розвитку самого підприємства. Існує проблема зміни технології виробництва чи його удосконалення на базі впровадження сучасних інформаційних технологій. В період переходу від однієї технології до іншої, стає життєво важливим, аби вищий менеджмент підприємства, використовуючи свою владу і вплив, прагнув скорочення розробок продукції на основі старої технології і освоєння підприємством нової технології. Зміна технологій може відбуватися різними шляхами.

Провідні західні компанії використовують, здебільшого, інноваційну модель зміни технологій виробництва, яка передбачає проведення системних і радикальних змін, що приводить до бурхливого стрибкоподібного росту, пов'язаного з великими ризиками [2, 4]. Такі зміни вимагають часу і значних інвестицій.

Японська модель зміни технологій – це модель «бережливого виробництва» (кайдзен). Кайдзен перекладається з японської як «безперервне удосконалення» [2, 3]. Ця модель використовує проведення невеликих і швидких змін, які спочатку приводять до поступового плавного розвитку бізнесу. Через деякий час кількість невеликих змін переходить в нову якість – системну інновацію.

Кайдзен не вимагає залучення інвестицій, але потребує систематичної скоординованої роботи всіх співробітників, від генерального директора до

простого робітника. Досвід показав, що компанії, які реалізовували в себе інноваційні або бережливі принципи управління, отримували серйозні конкурентні переваги в докризовий період діяльності. В умовах кризи, ці конкурентні переваги забезпечили серйозний «запас міцності».

Висновки. Досвід західних і японських компаній доводить, що інновації та удосконалення в області технологій виробництва продукції чи послуг повинні стати одним з головних пріоритетів вітчизняних компаній. При цьому, мають бути забезпечені наступні вимоги – зв'язок із стратегією розвитку компанії, наявність оперативних показників, що забезпечують поточний моніторинг і контроль процесу удосконалення технологій, процесу впровадження сучасних інформаційних технологій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гаврилов Д.А. Управление производством на базе стандарта MRP II [Текст]. – СПб.: Питер, 2005. – 246 с.
2. Котельников В. Новые бизнес-модели для новой эпохи быстрых перемен, движимых инновациями [Текст]. – М.: Эксмо, 2007. – 372 с.
3. Управление изменениями. Серия «Классика Harvard Business Review»: Пер. с англ. [Текст]. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 262 с.
4. Pisello T., Strassmann P. IT Value Chain Management — Maximizing the ROI from IT Investments [Text]. Information Economics Press, 2003.

УДК 657.421.3 (045)

О. М. Бондаренко
М.П. Білан

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ ОБ'ЄКТІВ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

В статті узагальнено наукові визначення інтелектуальної власності. Визначено інтелектуальну власність як об'єкт нематеріального активу. Проаналізовано проблеми ідентифікації та визнання об'єктів інтелектуальної власності.

Ключові слова: інтелектуальна власність, нематеріальні активи, ідентифікація, дослідження, розробки, ноу-хау.

В статье обобщены научные определения интеллектуальной собственности. Определенно интеллектуальную собственность как объект нематериального актива. Проанализированы проблемы идентификации и признания объектов интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, нематериальные активы, идентификация, исследования, разработки, ноу-хау.

The article summarizes the scientific definition of intellectual property. Defined intellectual property as the object of immaterial asset. Analyses the problems of identification and recognition of intellectual property.

Keywords: intellectual property, intangible assets, identification, research, development, know-how.